

Nr 66

Av herr **Gustafsson** i Borås **m. fl.**, om viss varudeklaration å cigarrettpaket.

Under tiden efter senaste världskriget har cigarrettförbrukningen i Sverige visat en mycket markant stegring och uppgick 1966 till 8 600 miljoner st. År 1950 var cigarrettförbrukningen 4 300 miljoner st. Konsumtionen har sålunda fördubblats på en tid av endast 16 år.

Tobaksrökningens betydelse för folkhälsan har genom vetenskapliga undersökningar på de allra senaste åren kommit att klarläggas alltmera. De sjukdomar, som i första hand satts i samband med rökning är lungcancer, bronkit och lungemfysem samt hjärt-kärlsjukdomar, speciellt kranskärlsjukdom. Beträffande de först nämnda sjukdomarna kan situationen i Sverige belysas av nedanstående sammanställning ur den officiella svenska dödsstatistiken.

Antalet dödsfall per år i lungcancer bland män i Sverige:

Under perioden 1951—1955	454 st.
Under perioden 1956—1960	667 st.
Under perioden 1961—1963	860 st.
Under perioden 1964—1965	982 st.

Antalet dödsfall i bronkit och lungemfysem i Sverige:

Under år 1961	386 st.
Under år 1962	432 st.
Under år 1963	500 st.
Under år 1964	544 st.
Under år 1965	612 st.

Beträffande ovanstående sjukdomar har sedan flera år varit klart konstaterat att cigarrettrökning är den dominerande orsaken till deras uppkomst. Detta framgick bl. a. av den stora rapporten från amerikanska medicinalstyrelsen (Public Health Service) 1964, den s. k. »Terry-rapporten» och konstaterades även i den svenska medicinalstyrelsens expertgrupps utlåtande »Fakta om rökning och hälsa» 1965.

Redan i de nyssnämnda rapporterna behandlades den statistiskt konstaterade överdödligheten i kranskärlssjukdom, vilken rökarna har. Genom ett stort antal undersökningar, som utförts under tiden efter det att de nyssnämnda rapporterna sammanställts, har med allt större klarhet kun-

nat konstateras att det föreligger ett orsakssammanhang även mellan cigarrétrökning och kranskärslsjukdomarna. Detta konstaterades bl. a. i Public Health Services nya rapport »The Health Consequences on Smoking» augusti 1967 och fastslogs ytterligare vid de redovisningar av aktuella forskningsresultat, som lämnades vid världskonferensen om rökning och hälsa i New York i september 1967.

Med utgångspunkt från de relationstal som bl. a. i medicinalstyrelsens expertgrupps utlåtande anges för rökarnas överdödlighet i olika sjukdomar kan man beräkna hur många av de på ett år i Sverige inträffade dödsfallen som representerar överdödlighet bland rökare i dessa sjukdomar. För år 1965 erhålles därvid följande resultat. (Beräkningarna är utförda efter samma princip som användes av docent Kim Cramér i hans artikel i Läkartidningen nr 33 1965, där han redovisade beräkningar avseende dödsfallen år 1961.)

Orsaksgrupp	Totalt antal dödsfall 1965	Relationstal för rökares överdödlighet	Antal dödsfall representerande överdödlighet bland rökare
Lungcancer	1 261	10,8	1 050
Bronkit, emfysem	612	6,1	439
Kranskärslsjukdom	22 110	1,7	5 700
		Summa	7 189

Storleksordningen hos ovannämnda tal kan åskådligt illustreras genom jämförelse med antalet dödsfall vid motorfordonsolyckor. Detta antal var samma år 1 385 stycken.

Den förut behandlade, av tobaksrökning orsakade, överdödligheten i vissa sjukdomar motsvaras av en översjuklighet i dessa sjukdomar. Tyvärr har det i Sverige inte utförts någon undersökning för att fastställa vad denna översjuklighet kostar landet i form av ökade sjukvårdskostnader, förlorade arbetsdagar etc. Den förutnämnda amerikanska rapporten från 1967 redovisade emellertid en dylik undersökning från USA och har givit vid handen, att det i USA finns 12 000 000 fler kroniska sjukdomstillstånd bland rökare över 17 år än som skulle varit fallet om dessa rökare haft samma hälsotillstånd som icke-rökare. Vidare beräknas 300 000 extra fall av hjärtinfarkter, 100 000 extra fall av kronisk bronkit, nästan 2 000 000 extra fall av bihåleinfektioner och mer än 1 000 000 extra fall av magsår. Undersökningen visade också att cigarrétrökarna har 3 000 000 fler dagar med nedsatt arbetsförmåga och 900 000 fler sjukdagar än motsvarande antal icke-rökare. Lungemfysem har blivit den näst största orsaken till

nedsatt arbetsförmåga och den amerikanska socialvården betalar årligen mer än 60 000 000 dollar till män som drabbats av denna sjukdom.

Den stora utredning som i Norge, på hälsodirektörens uppdrag, utförts av Utvalget for forskning i røykevaner har gjort en uppskattning av den inverkan rökning har på bruttonationalprodukten. Man har därvid beräknat det produktionsbortfall som rökningen leder till, dels på grund av för tidiga dödsfall, dels på grund av frånvaro från arbetet orsakad av över-sjuklighet. Man har också beräknat de direkta sjukvårdskostnader, som uppkommer på grund av rökarnas översjuklighet. Utvalget har kommit fram till, att den av rökning orsakade nationalekonomiska förlusten för Norge år 1964 skulle uppgå till minst 300 miljoner kronor. För Sveriges del torde motsvarande belopp ligga väsentligt högre, dels med hänsyn till den större folkmängden i Sverige, dels med hänsyn till att den svenska konsumtionsnivån beträffande tobaksvaror ligger påtagligt högre än den norska.

En speciellt oroande faktor är den, att rökvanan uppenbarligen sprider sig till allt lägre åldrar. Det har på olika sätt kunnat konstateras, att de hälsomässiga skadeverkningarna blir större, ju lägre ålder rökaren hade när han började röka. Detta illustreras påtagligt av nedanstående tabell, vilken uppgjorts på grundval av undersökningar av material omfattande 447 196 män. (Tabellen ingår i det material, som presenterades av dr C. Hammond vid världskonferensen om rökning och hälsa.)

Överlevnadstabell för 25-åriga män i USA

Ålder	Procent överlevande vid olika åldrar				
	Aldrig rökt regelbundet	Cigarrettrökare med olika debutålder			
		25—34	20—24	15—19	<15
25	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
65	77,7	67,2	65,0	60,2	55,5
70	66,7	52,5	50,8	44,7	39,7
75	52,3	38,7	35,1	30,0	24,6
80	35,6	24,6	20,4	16,8	14,0
85	19,2	10,5	9,1	6,3	5,8
Förväntad återstående livslängd:					
Genomsnittligt uppnådd ålder	73,6	69,9	68,8	67,1	65,4
Återstående levnadsår	48,6	44,9	43,8	42,1	40,4
Levnadsår förlorade genom rökning	0	3,7	4,8	6,5	8,2

I Sverige lämnas för närvarande statligt stöd till upplysningsåtgärder beträffande tobakens skadeverkningar genom ett statsanslag till medicinalsty-

relsens förfogande (delpost i anslaget för hälsouppllysning). En del av dessa medel har använts i medicinalstyrelsens egen upplysningsverksamhet, vilken bedrivits av medicinalstyrelsens arbetsgrupp för upplysning om tobakens skadeverkningar, MATS. Återstoden har till större delen tilldelats Nationalföreningen för upplysning om tobakens skadeverkningar, NTS. MATS upplysningsverksamhet har bl. a. bestått i utgivande av böcker och broschyrer, framställning av stillfilm, anordnande av kurser för tobaksföreläsare och framställning av en diabildserie till hjälp för tobaksföreläsare. NTS upplysningsverksamhet består bl. a. i en allmän informations-service genom föreningens kansli. Vidare har NTS framställt broschyrer, affischer, bildband, filmer m. m. En del av det av NTS framställda materialet är speciellt avsett för skolbruk och utgivet som ett s. k. skolpaket, vilket tillställts samtliga landets skolor. NTS har en konsulent, som vid besök i skolor och annorstädes håller lektioner och anordnar diskussioner om rökning. NTS utger dessutom en informativ tidskrift, *Tobaken och Vi*, som utkommer 4 ggr om året.

Den förutnämnda upplysningsverksamheten bedrivs med så små ekonomiska resurser att den endast i begränsad omfattning kan påverka rökvanorna hos den vuxna befolkningen. Inom en överskådlig framtid kommer sålunda ett stort antal människor i vårt land att fortsätta röka cigaretter och det är då ett väsentligt samhällsintresse att dessa människor på olika sätt får hjälp med att reducera skadeverkningarna av sin rökning. En möjlighet att åtminstone i viss utsträckning minska rökningens skadeverkningar är övergång till cigarettermärken, som ger mindre tjära och nikotin än andra. Den rökande allmänhetens intresse för en utveckling i sådan riktning avspeglas i den alltmer ökade andelen filtercigaretter i den svenska försäljningen. Detta torde nämligen utan tvekan sammanhånga med att flertalet rökare tar för givet att dessa cigaretter ger mindre tjära och nikotin och därför är mindre hälsoskadliga än filterlösa cigaretter. Denna onyanserade tilltro till filtercigaretterna är emellertid ytterst farlig eftersom det genomsnittliga tjär- och nikotininnehållet i röken från filtercigaretter endast mycket obetydligt understiger motsvarande värden för filterlösa cigaretter. Det finns t. o. m. filtercigaretter som ger mera tjära och nikotin än många filterlösa cigaretter. Ett speciellt förbryllande exempel har vi i form av Svenska Tobaks AB:s John Silver som i filterförsedd version ger mera tjära och nikotin än i filterlös version.

Av de ovannämnda synpunkterna framgår klart, att det föreligger ett stort behov av konsumentupplysning i fråga om tjär- och nikotinmängden i cigarettrök. Eftersom varudeklaration dessutom är något av ett tidens lösen, har de svenska cigarettrökarna all anledning att kräva en på cigarettpaketet upptagen deklaration av tjär- och nikotinmängden i röken. En sådan information är ju ett villkor för att de skall kunna välja cigar-

rettmärke med hänsynstagande till alla de faktorer, däribland hälsoskadligheten, vilka kan påverka deras märkesval. Redan nu har den rökande allmänheten i princip tillgång till vederhäftiga uppgifter om tjär- och nikotinmängden i röken från olika cigaretter genom de analysrapporter, som tre gånger om året publiceras av Svenska Tobaks AB och finns tillgängliga hos tobakshandlarna. Dessa rapporter framställs emellertid endast i ca 40 000 exemplar, vilket visar att denna information endast når en mycket liten del av Sveriges ca 2 000 000 rökare. Det enda effektiva sätt på vilket en konsumentupplysning av detta angelägna slag verkligen skulle kunna nå konsumenten vore, att de data som erhålls vid de nyssnämnda analyserna funnes obligatoriskt omnämnda på varje cigarettpaket. Förslag om dylik obligatorisk varudeklaration har för närvarande framförts i kongressen i USA. Man har där även utsträckt förslaget till att gälla obligatorisk varudeklaration av detta slag även i reklamen. Vid den förut nämnda världskonferensen om rökning och hälsa utfärdades en rad rekommendationer till olika åtgärder för minskning av tobaksrökningens skadeverkningar. En av de rekommenderade åtgärderna var att man på cigarettpaketet skulle ange tjär- och nikotinmängden i röken från en cigarett.

Vid tidigare diskussion i riksdagen om dessa frågor har det bl. a. anförts, att förändringen i produkternas egenskaper skulle omöjliggöra genomförandet av en varudeklaration av här avsett slag. Ett studium av de förut nämnda analyserna, som utförts regelbundet i Sverige, visar emellertid, att förändringarna hos de enskilda cigarettmärkena är så små och sker så långsamt, att dessa förhållanden numera inte på något avgörande sätt komplicerar situationen.

Med anledning av vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om förslag till lagstiftning med den innebörden att cigarettpaketet vid försäljning i Sverige skall vara försett med deklaration av tjär- och nikotinmängden i röken från en cigarett av ifrågavarande märke.

Stockholm den 12 januari 1968

Axel Gustafsson (fp)
i Borås

Ola Ullsten (fp)

Daniel Wiklund (fp)
i Stockholm

Bertil Johansson (cp)
i Växjö

Arne Lindberg (cp)

Filip W. Fridolfsson (h)

Jan-Ivan Nilsson (cp)
i Tvärålund

Bengt Börjesson (cp)
i Falköping